

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

“Anadilde Savunma Hakkı”ndan mahrum bırakılan vatandaşların uğradıkları hak kaybı ve yaşadıkları mağduriyetin giderilmesi ve halihazırda açlık grevlerinin 52 inci gününde bulunan tutsakların talepleri arasında olan bu hususun çözümüne ilişkin araştırma yapmak amacıyla Anayasanın 98’nci, İçtüzük’ün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını dilerim. 02.11.2012

İdris BALUKEN

BDP Grup Başkanvekili

GEREKÇE

“Dil”: genelde toplumların, özelde bireylerin varoluşlarından gelen tabii hakkıdır. Hiçbir makam, bu hakka keyfî, yasal olmayan, adaletsiz bir biçimde müdahale edemez. Dilsel farklılık, dünyanın kültürel mirasının bir elementi ve geleceğidir. Dünya üzerinde konuşulan tüm diller bunda hayati öneme sahiptir. Bu kapsamda dile atfedilen önem çok kullanılan dillerin kullanılarak uluslararası iletişimin kolaylaştırılması değil, farklı dillerin yaşatılması kaygısındanadır.

Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş anlaşması **Lozan Antlaşması’nın**, III. Bölümünde kültürel hakların korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerin bir kısmı Türkiye’deki “müslüman olmayan” azınlıklarının korunmasına yönelik olmakla birlikte; bazı hükümleri, aralarında Kürtlerinde bulunduğu “gayrimüslim azınlık” statüsünde olmayan, farklı kültürlerin haklarını da güvence altına almaktadır.

Lozan Anlaşması’nın 39’uncu maddesinin 4’üncü fıkrası: ***"Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır."*** şeklindedir. Bu fıkra, bütün Türk yurttaşlarına istedikleri herhangi bir dili, herhangi bir yerde ve herhangi bir zaman kullanma hakkını vermektedir. Bu fıkranın hak sahibi kıldığı kişiler bütün yurttaşlardır; bunun pratikteki karşılığı ise “anadili Türkçe olmayan yurttaşlardır.”

Lozan Anlaşması’nın 39’uncu maddesinin 5’inci fıkrası ise; ***"Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçe’den başka bir dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır."*** Bu fıkroda “gayrimüslim azınlıkların” haklarından farklı olarak, anadili Türkçe olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının mahkemede kendi dillerini kullanmalarına olanak tanınmıştır. "Devletin resmî dili bulunmasına rağmen" tanımlamasıyla da “resmî dilin” diğer dillerin kullanımsana engel olmaması gerektiğine işaret edilmiştir.

Nitekim madde metninde geçen ***"Kendi dilleri"***nden kasıt, tarafların anadilidir. **Duruşma dilini/resmî dili ne kadar iyi anlarsa anlarsın veya konuşursa konuşsun, ilgili tarafın kendini en iyi ifade edebileceği dil, ilke olarak anadildir. Bu hükmün amacı, savunma hakkının, duruşma sırasında en iyi biçimde icra edilmesini sağlamaktır.**

Ancak; mahkemelerde süren yargılamalarda, kişilerin “anadilde savunma” yapmak yönündeki talepleri çeşitli gerekçelerle reddedilmiş ve kişilerin savunma hakkı hukuksuz bir biçimde yok sayılmıştır. ***"Başka dilde savunmak yapmakta ısrar ederse susma hakkını kullanmış sayılacaktır"*** hükmü bir süredir mahkemelerimizde ara karar veya mahkeme kararı biçiminde görülmektedir. Hatta bazı mahkemeler, aynı suçtan yargılanan iki sanıktan birine Türkçe savunma yaptığı için “duruşmadaki iyi hal” indirimini uygularken, ikincisine sırf Kürtçe savunma yaptığı için aynı indirimi uygulamaktan kaçınmaktadırlar. Yani, hukuk eliyle hukuksuzluk yaratılmış, kişilerin hakları hiçbir dayanağı olmaksızın açıkça gaspedilmiştir. Hak gasbının hukuk eli ile gerçekleştirilmiş olması ise işin diğer bir boyutudur. Anadilde savunma hakkı duruşma tutanaklarına “bilimeyen dil”, “duruşma dışı dil” gibi

tanımlamalarla yansıtılmıştır. Otuz altı farklı dilin konuşulduğu Türkiye coğrafyasında, bireyin en doğal hakkının nasıl yok sayıldığıının bir delili de bu tutanaklar olmuştur.

Mahkemeler Lozan Anlaşmasını açıkça ihlal etmektedirler. Mahkemelerin bu tutumları sadece Lozan 39/5'i ihlalle kalmamakta; Anayasa'nın "Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. Maddesinde yer alan "Savunma Hakkını Engelleme" hükmünü de ihlal etmektedir.

Anadilde savunma hakkı yasal zeminde mevcut olan bir hak iken siyasi iradenin ve yargının tutumu ile yok sayılmış; kullanımı ise illegal zemine taşınmıştır. Özünde yasal olan bu hakkın kullanımını keyfiyete bırakmamak adına çözüme kavuşturulması amacıyla Anayasanın 98 inci İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması önem arz etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BARIŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

07.11.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Danışma Kurulu'nun 07.11.2012 Çarşamba günü (Bugün) yaptığı toplantısında, siyasi parti grupları arasında oy birliği sağlanamadığından Grubumuzun aşağıdaki önerisini, İçtüzüğü'nün 19 uncu maddesi gereğince Genel Kurul'un onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Pervin BULDAN
İğdır Milletvekili
Grup Başkanvekili

Öneri:

02. Kasım 2012 tarihinde, Bingöl Milletvekili Grup Başkanvekili İdris BALUKEN tarafından verilen (1734 sıra nolu), "Anadilde Savunma Hakkı"ndan mahrum bırakılan vatandaşların uğradıkları hak kaybı ve yaşadıkları mağduriyetin giderilmesi" amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis Araştırma Önergesinin, Genel Kurul'un bilgisine sunulmak üzere bekleyen diğer önergelerin önüne alınarak, 07.11.2012 Çarşamba günü birleşiminde sunuşlarda okunması ve görüşmelerin aynı tarihli birleşiminde yapılması önerilmiştir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI**

Sayı: 405

30.06.2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

BDP Grubu adına verilen tüm Meclis Araştırma Önergelerini üstleniyoruz.
Gereğini arz ederim.

İdris BALUKEN
Bingöl Milletvekili
HDP Grup Başkanvekili

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR